

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/14-
Podgorica, 10.decembar 2014. godine

INFORMACIJA
SA KONFERENCIJE POVODOM OBILJEŽAVANJA
MEĐUNARODNOG DANA LJUDSKIH PRAVA
NA TEMU “PRISTUPAČNOST I LICA SA INVALIDITETOM”,
održane 10. decembra 2014. godine u Skupštini Crne Gore

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava u Skupštini Crne Gore je 10. decembra 2014. godine održana Konferencija na temu “Pristupačnost i lica sa invaliditetom”. Organizatori Konferencije su bili: Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore u saradnji sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i NVO “Građanska alijansa”.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici državnih institucija, diplomatske zajednice, civilnog društva i akademske zajednice.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO “Građanska alijansa”, u funkciji moderatora je otvorio Konferenciju “Pristupačnost i lica sa invaliditetom”, čestitajući građanima Crne Gore Međunarodni dan ljudskih prava. Saopštio je da je Konferencija samo dio programa povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava koji tradicionalno organizuju državne institucije, međunarodne organizacije i civilni sektor. Najavio je posjetu Centru “1. jun” u Podgorici i humanitarnu akciju – fudbalsku utakmicu između predstavnika Crne Gore i diplomatske zajednice i pozvao prisutne da uzmu učešće na ovim događajima i time doprinesu poštovanju ljudskih prava.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je izrazio zadovoljstvo zbog ukazanog povjerenja da se Konferencija povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, 10. decembra, organizuje u Skupštini Crne Gore. Podsjetio je da su Ujedinjene nacije na Generalnoj skupštini 10. decembra 1948. godine usvojile Rezoluciju 217 (III), kao prvi mehanizam pretočen u zvanični dokument u kome se tretiraju ljudska prava i slobode u modernom dobu i naglasio da je to dokument od epohalne važnosti, jer predstavlja prvi međunarodni pokušaj da se katalogiziraju osnovna ljudska prava. Predsjednik Odbora je saopštio da je donošenje zakona proces, jer je riječ o živoj materiji koju je potrebno stalno pratiti, a problemi često nastaju u sprovođenju zakona. Zakoni su često u trenutku donošenja dobri, ali za određeni protok vremena, nedovoljno obuhvatni, jer ne pokrivaju sve životne situacije. Kako se u životu ili društvu događaju promjene, moraju ih pratiti i zakonodavna rješenja.

Navodeći da osnovne odredbe Ustava predstavljaju suštinu i opštu garanciju zaštite i uživanja ljudskih prava i sloboda, Predsjednik Odbora je istakao da se gotovo polovina članova crnogorskog Ustava odnosi na ljudska prava i slobode. Ustav garantuje jednakost bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Govoreći o temi Konferencije “Pristupačnost i lica sa invaliditetom”, predsjednik Duković je izdvojio usvajanje Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom, za period 2008. do 2016. godine koja predstavlja dokument sačinjen u cilju postizanja višeg stepena zaštite osoba s invaliditetom. Saopštio je da su Strategijom definisane oblasti: zdravstve zaštite, socijalne zaštite i penzijsko-

invalidskog osiguranja, obrazovanja, profesionalnog osposobljavanja i zapošljavanja, pristupačnost, kultura, sport i rekreacija, kao i oblast koja se odnosi na položaj organizacija osoba sa invaliditetom u civilnom društvu. Prioriteti definisani Akcionim planovima za sprovođenje Strategije odnose se na izmjenu zakonske regulative, arhitektonsko prilagođavanje, saradnju sa nevladinim organizacija i na uvezivanje sistema zdravstvene zaštite sa obrazovanjem i socijalnom zaštitom osoba sa invaliditetom. Podsjetio je da su 2008. godine donešeni Zakon o kretanju slijepog lica uz pomoć psa vodiča i Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, a 2010. godine Zakon o zaštiti osoba sa invaliditetom od diskriminacije. Činjenica da je izmjena Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom prenesena u nadležnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava govori o tome da se pitanjima vezanim za lica sa invaliditetom sve više prilazi sa stanovišta ljudskih prava, a manje iz ugla socijalno zaštitnih prava. Sačinjen je Nacrt Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, koji je prosljeđen na mišljenje nadležnim resorima, nakon čega će biti upućen Vladi na usvajanje, a zatim u skupštinsku proceduru. Predsjednik je saopštio da su lica sa invaliditetom preko svojih udruženja i organizacija uključena u sva tijela i radne grupe koje se bave kreiranjem politika koje ih se tiču.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je istakao da je u oblasti obrazovanja predviđeno obezbjeđivanje inkluzivnog predškolskog, osnovnog i srednješkolskog obrazovanja za djecu sa smetnjama u razvoju u zajednicama u kojima žive, kao i transformacija posebnih ustanova u resursne centre. U dijelu koji se odnosi na razvoj servisa, tokom godine otvoreni su Dnevni centri u opštini Berane i Mojkovac, a u toku su aktivnosti na otvaranju dnevnih centara u Podgorici, Budvi, Baru i Rožajama. Završeni su radovi i opremanje male grupne zajednice (kuće) u Bijelom Polju, namijenjene djeci sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja.

Predsjednik Odbora je upoznao učesnike Konferencije sa konkretnim podacima, koje je Odbor za ljudska prava i slobode, u pripremi ove Konferencije, dobio od Ministarstva održivog razvoja i turizma, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore. Ugovori za izradu glavnih projekata za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti potpisani su 31. jula 2014. godine, najveći broj projekata je završen, a u toku je njihova revizija. JP „Morsko dobro“ je tokom 2014. godine prilagodilo licima sa invaliditetom osam plaža na crnogorskom primorju. Dr Halil Duković je ocijenio da je lakše otkloniti fizičke - arhitektonske barijere, ali da je prioritet promjena svijesti građana kako bi se ovoj populaciji obezbijedio kvalitetniji život i jednake šanse. U svom izlaganju, predsjednik Odbora je naveo i brojne aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode koje su usmjerene na promociju, poštovanje i zaštitu prava lica sa invaliditetom.

Predsjednik Odbora je istakao da je neophodno raditi na promjeni svijesti građana o položaju osoba sa invaliditetom, kao jednakog segmenta društva, čime će se obezbijediti potpuna integracija ove populacije koja broji preko 60 000 osoba u Crnoj Gori. Ocijenio je da ovaj zadatak neće biti lak, ali da će se zajedničkim aktivnostima svih političkih subjekata, međunarodnih institucija, nevladinog sektora i Institucije Ombudsmana doprinijeti da se za osobe sa invaliditetom obezbijedi kvalitetniji život.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković je saopštio da pravila o zabrani diskriminacije poznaju svi međunarodni dokumenti o ljudskim pravima, kao i ustavi gotovo svi zemalja svijeta, citirajući član 1 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima kojim je propisano: „Sva ljudska bića rađaju se jednaka u dostojanstvu i pravima“. Neke od prepreka koje stoje pred licima u ostvarivanju ljudskih prava se mogu ukloniti aktivnošću same osobe koja se suočava sa preprekom, dok se fizičke prepreke u okruženju mogu ukloniti samo planskim, pažljivo osmišljenim djelovanjem onih koji grade to okruženje. Osobama sa invaliditetom pripadaju sva ljudska prava kao i drugima, a jedan od preduslova

za njihovo uživanje je osiguranje pristupačnosti. Zaštitnik je upoznao učesnike Konferencije sa Pokretom „Dizajn za sve“ koji se posljednjih decenija organizuje u razvijenim zemljama svijeta i Evrope, a usmjeren je na definisanje i dostizanje standarda u uređenju okruženja koje će svim osobama omogućiti pristup.

Saopštio je da je Crna Gora u velikoj mjeri uskladila svoje zakonodavstvo sa pravom Evropske unije i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, ali usvojene standarde ne prati odgovarajuća dinamika implementacije. Kao primjer je izdvojio činjenicu da nijedna od 13 ustanova koje su označene kao prioritetne do sada nije prilagođena. Kao glavni problem navodi se nedostatak finansijskih sredstava. Kampanja „Ovo su naša mjesta“, koju je pokrenula izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom, Marina Vujačić je doprinijela da se učesnici Kampanje lično uvjere u postojanje brojnih i nepremostivih arhitektonskih barijera za osobe sa invaliditetom. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore se osvrnuo i na problem neprilagođenosti sredstava javnog prevoza osobama sa invaliditetom. Neophodno je inteziviranje mjera i aktivnosti na implementaciji usvojenih standarda na lokalnom i državnom nivou kako bi se obezbijedili preduslovi za puno uključivanje lica sa invaliditetom u sve tokove društvenog života.

Tokom izlaganja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, Šućka Bakovića, predstavnici NVO LGBT Forum Progres su performansom iskazali protest zbog, kako su izjavili, nepostupanja Ombudsmana. Oni su govor Zaštitnika ometali zvonjavom i lupanjem u predmete, izražavajući na taj način nezadovoljstvo njegovim radom. Postupak predstavnika NVO LGBT Forum Progres uslovio je pauzu u radu Konferenciji, u namjeri da se riješi problem ovakvog postupanja.

Nakon petnaestominutne pauze, rad Konferencije je nastavljen, a Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je do kraja izložio svoje viđenje teme koja je bila predmet Konferencije. Nakon njegovog izlaganja, uslijedio je duži aplauz. On je bio jedini učesnik koji je nagrađen na taj način.

Ministar za ljudska i manjinska prava, dr Suad Numanović je čestitao građanima Međunarodni dan ljudskih prava, navodeći da ovo nije jedini dan posvećen borbi za ljudska prava, već da se toj borbi posvećuje svaki dan u godini. S tim u vezi, podsjetio je da su u prethodnom mjesecu realizovane brojne aktivnosti. Istakao je da istinski žele da svim građanima, bez obzira na različitosti, pruže šansu jednakih mogućnosti. Osobe sa invaliditetom ne treba same da se bore za svoja prava, već svi drugi treba da im daju podršku, čime bi se u potpunosti ispunilo načelo univerzalnosti ljudskih prava. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava javno afirmiše poštovanje ljudskih prava i bori se protiv svakog vida diskriminacije i kroz radionice, edukacije, kampanje i medijske promocije utiče na promjenu svijesti. Ne samo promjena svijesti, već sistemski pristup poštovanju ljudskih prava je odgovor kako se može pomoći svima, pa i osobama sa invaliditetom. Crnogorsko zakonodavstvo iz ove oblasti je u skladu sa međunarodnim standardima i redovno se vrši evaluacija zakona i zapaža postignuti napredak. Novina je što je Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom prenesen u nadležnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava, a izrada zakona je u završnoj fazi. Činjenica je da osobe sa invaliditetom ne treba posmatrati sa medicinskog aspekta ili kao socijalnu kategoriju, već sa stanovišta poštovanja ljudskih prava. Kao vidljivi iskorak, Ministar je izdvojio činjenicu da je prvi put uvedena mogućnost glasanja za slabovide osobe, cijeneći da će novi Zakon stvoriti mogućnosti i za njihov politički angažman. Ministar je saopštio da će novi zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom omogućiti poboljšanje zdravstvene i socijalne zaštite ovih lica, njihovo bolje informisanje i napredak u oblastima kulture i sporta. Cilj je da se ovaj zakon kvalitetno sprovede u što kraćem roku.

Učešće udruženja lica sa invaliditetom u donošenju svih akata koji se njih tiču je od velike važnosti, a želja je da se kroz partnerski odnos države, međunarodnih institucija i civilnog sektora doprinese što kvalitetnoj pripremi i primjeni zakona. Posebno se osvrnuo na temu zapošljavanja lica sa invaliditetom, navodeći da će inkluzivno obrazovanje stvarati sve veće mogućnosti za njihovo zapošljavanje. Ministar je pozvao privatne poslodavce i državne institucije da u narednom periodu svoju zakonsku obavezu realizuju tako što će zaposliti što veći broj lica sa invaliditetom, a ne da uplaćuju sredstva u Fond za profesionalnu

rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, kao što je do sada bila praksa. Postoje pozitivna iskustva sa licima sa invaliditetom koja su zapošljena u institucijama i pokazala profesionalnost u radu.

Ministar je ocijenio da je Crna Gora u prethodnom periodu napravila značajne iskorake u oblasti zaštite prava lica sa invaliditetom, uz evidentnu potrebu što bržeg uklanjanja arhitektonskih barijera. Vlada Crne Gore je opredijelila značajna sredstva za otklanjanje arhitektonskih barijera u 13 najprioritetnijih objekata, a intezivno se radi na realizaciji tih projekata. Ministar Numanović je izrazio uvjerenje da će u narednom periodu ovih 13 projekata biti realizovani i dodao da će Vlada preuzeti obavezu da se i u drugim objektima uklone arhitektonske barijere. Uklanjanje barijera je obaveza i lokalnih samouprava, što će omogućiti bržu integraciju lica sa invaliditetom u društvo. Svi zajedno su dali doprinos onome što je urađeno, ali preuzimaju obaveze da još intezivnije rade kada je u pitanju otklanjanje ne samo arhitektonskih, već i svih drugih barijera sa kojima se susreću osobe sa invaliditetom.

Waldemar Figaj, zamjenik šefa Misije OEBS- a u Crnoj Gori je izrazio zadovoljstvo što prisustvuje Konferenciji „Pristupačnost i lica sa invaliditetom“, kao i zbog činjenice da je OEBS jedan od organizatora Konferencije upriličene povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava. Saopštio je da prepoznavanje važnosti poštovanja ljudskih prava dovodi do demokratizacije društva i jačanja vladavine prava. Istakao je da je OEBS spreman da saraduje i pruži pomoć, posebno izdvajajući pomoć OEBS- a povodom Zakona o zabrani diskriminacije kada je OEBS dao stručno mišljenje na Nacrt zakona. Naveo je da jedva čeka da bude informisan o izazovima sa kojima se u Crnoj Gori susrijeću prilikom implementacije zakona u ovoj oblasti. Figaj je najavio i buduću saradnju i obećao pomoć Crnoj Gori od strane Misije OEBS- a, u oblasti unapređenja zaštite i poštovanja ljudskih prava.

Bendžamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je izjavio da se obraća ne samo kao predstavnik UNICEF-a, već i Ujedinjenih nacija. U mnogim državama širom svijeta vlada se smatra primarno odgovornom za obezbjeđenje poštovanja ljudskih prava. Čestitao je Crnoj Gori na praćenju međunarodnih standarda u zakonodavstvu u ovoj oblasti i pohvalio saradnju Crne Gore sa međunarodnim institucijama. Istakao je neophodnost partnerstva sa akademskom zajednicom, medijima, civilnim i privatnim sektorom u oblasti poštovanja ljudskih prava i ukazao na važnost debate na ovu temu. Naglasio je da se ljudska prava svih, svuda i u svako vrijeme moraju poštovati. Neophodno je razumijevanje univerzalnosti ljudskih prava, jer se svi tokom svog životnog ciklusa u nekom trenutku susreću sa kršenjem prava. Bendžamin Perks je istakao da je neophodno osiguravanje dostojanstva svih ljudi, dodajući da je ponosan na trud i posvećenost Crne Gore u borbi za unapređenje poštovanja ljudskih prava. UNICEF će nastaviti da saraduje i pruža podršku Crnoj Gori u nastavku ove borbe. Na kraju izlaganja, Perks je podsjetio da je danas 66 godina od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i čestitao prisutnima Međunarodni dan ljudskih prava.

Dejan Bašanović, generalni sekretar Udruženja paraplegičara Podgorica, je naveo da se organizacija čiji je predstavnik više od deset godina bavi zaštitom prava osoba sa invaliditetom i problemom pristupačnosti. Zahvalio je organizatorima Konferencije na odabiru teme, navodeći egzaktno podatke o broju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori. Posebno je istakao podatak da je broj lica sa invaliditetom u Crnoj Gori preko 68 000 i da 11.4 % ispitanih lica ima poteškoća pri obavljanju svakodnevnih poslova. Govoreći o zakonodavstvu u ovoj oblasti, naveo je da je 2008. godine donešen Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata koji je ocijenio kao dobar i saopštio da je ovaj Zakon, članom 73 predvidio da se licima smanjene pokretljivosti obezbjedi nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u objektima u javnoj upotrebi, dok je članom 165 propisano da se ovi objekti moraju prilagoditi uslovima iz člana 73 ovog Zakona u roku od pet godina. U periodu od donošenja Zakona do 2013. godine veoma mali broj objekata je prilagođen. Po pitanju zakonske regulative, između ostalih, pomenuo je i Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, Zakon o zabrani diskriminacije i Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Iako postoji određen broj objekata koji imaju rampe i liftove, potrebno je da objekti budu u potpunosti pristupačni osobama sa

invaliditetom. Ova lica se susreću sa brojnim problemima, kao što je nepostojanje taktilnih crta za slijepa lica, nedovoljan broj semafora za slabovide i slijepo osobe, nedovoljna mogućnost informisanja za osobe sa oštećenim sluhom, kao i nepristupačnost javnog i taxi prevoza.

Istakao je da su u Projektu „Turistička mapa puta osoba sa invaliditetom“ prikazani turistički, kulturno-istorijski i drugi objekti u Crnoj Gori koji su pristupačni licima sa invaliditetom. Iznio je podatak da je samo 12 hotela pristupačno za lica koja koriste invalidska kolica. Trenutno rješenje Pomorskog muzeja u Kotoru, za njihove posjetioce koji su korisnici kolica, je da se putem video bima postavljenog u prizemlju prikazuju eksponati izloženi na spratu Muzeja. Što se tiče pristupačnosti plaža, istakao je dobru volju Morskog dobra za obezbjeđivanje pristupačnosti na osam plaža, dodajući da to ipak nije urađeno na adekvatan način, jer nijesu konsultovana udruženja lica sa invaliditetom. Slobodno kretanje je jedan od preduslova i prioriteta za stvaranje mogućnosti za zapošljavanje i samostalan život osoba sa hendikepom. Nastaviće se sa implementacijom donešenih normi, ali je u tome neophodna podrška i pomoć državnih institucija.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je istakao da put ka ostvarenju poštovanja ljudskih prava nije nimalo lak i jednostavan, već je riječ o procesu koji se neprestano mora unapređivati i nadograđivati. Svi protesti u tom pravcu se moraju shvatiti kao način za brže rješavanje problema. Predsjednik Duković je obavijestio prisutne o mirnom protestu jednog lica sa invaliditetom ispred ulaza u Skupštinu Crne Gore, jer nije u mogućnosti da učestvuje na Konferenciji zbog nepristupačnosti Skupštine. Ocijenio je da to lice protestuje sa pravom, jer prilaz za osobe sa invaliditetom još uvijek nije napravljen, i citirao predsjednika Parlamenta, koji je kazao da je, od samog prilaza, koji će biti napravljen, mnogo bitnije kako je neko primljen. Skupština Crne Gore je uvijek bila otvorena za sve i radi u interesu svih, a posebno ugroženih grupa.

Po završetku uvodnih izlaganja organizatora Konferencije, otvorena je diskusija u kojoj su učestvovali: Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, Miroslava Mima Ivanović, program asistentkinja u Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore, Siniša Stanković, generalni sekretar Skupštine Crne Gore i Stevan Milivojević, izvršni direktor LGBT Foruma Progres.

Nakon diskusije, predstavnici medija su postavljali pitanja govornicima Konferencije.

Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, je čestitala Međunarodni dan ljudskih prava osobama koje nijesu lica sa invaliditetom. Ocijenila je da joj je jako teško govoriti kad je u uvodnim izlaganjima navedeno koliko je teško ispoštovati prava osoba sa invaliditetom i koliko ova lica „koštaju“ državu. Istakla je da joj je zanimljiva i ironična činjenica da je Konferencija na temu „Pristupačnost i lica sa invaliditetom“ organizovana u Skupštini Crne Gore koja je nepristupačna za lica sa invaliditetom i iz tog razloga tužena zbog diskriminacije. Marina Vujačić je ocijenila da u petogodišnjem periodu, od 2008. godine do 2013. godine, u kojem je, shodno Zakonu, bilo propisano da će se objekti u javnoj upotrebi prilagoditi licima smanjene pokretljivosti, nije ništa urađeno. Vrijeme prolazi, a osobe sa invaliditetom čekaju i od njih se traži strpljenje i očekuje razumijevanje.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“, je istakao da cilj organizovanja ove Konferencije u Skupštini Crne Gore nije bio da se šalju ironične poruke, već da se pošalje poruka da se ništa „ne stavlja pod tepih“ i iskaže zajednički protest zbog toga što Skupština, koja je prva institucija koja treba da ima pristupačnost, još uvijek istu nema. Izrazio je uvjerenje da će do sljedeće godine kada se bude obilježavao Međunarodni dan ljudskih prava Skupština imati obezbijeden pristup za lica sa invaliditetom.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković, je saopštio da cilj nije bio da se neko diskriminiše, već da se ukaže na problem, jer će se na taj način mnogo brže uraditi na rješavanju tog problema. Organizovanje Konferencije u Skupštini Crne Gore je samo jedan vid ubrzanja realizacije već pomenutih 13 projekata, o čijem stepenu realizacije se upoznao putem Informacije koju je dostavilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Podsjetio je da se u Informaciji navodi da je za realizaciju sredstava zadužena

Direkcija javnih radova, a da joj je Ministarstvo održivog razvoja i turizma 8. aprila 2014. godine dostavilo urbanističko-tehničke uslove sa kompletnim podacima za svih 13 objekata. Tender za izradu tehničke dokumentacije Direkcija je raspisala 30. aprila 2014. godine, dok je otvaranje ponuda bilo 30. maja 2014. godine. Nakon isteka roka za vrednovanje prispjelih ponuda, 16. jula 2014. godine donijete su Odluke o izboru najpovoljnije ponude za izradu glavnog projekta za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjenje pokretljivosti u opštinama Podgorica, Nikšić, Berane i Pljevlja. Većina glavnih projekata je završena i njihova revizija je u toku. Mnoge zgrade, kao što je i Skupština Crne Gore, su stare zgrade koje zahtijevaju posebno arhitektonsko rješenje. Zaključio je da to nije opravdanje što se to do sada nije uradilo i istakao da je ovo protest svih da se prilagođavanje objekata što prije završi.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković se saglasio sa Marinom Vujačić, izvršnom direktoricom Udruženja mladih sa hendikepom, navodeći da on u početku nije bio za ideju da se ova Konferencija održi u Skupštini, ali da je on samo jedan od organizatora i da je prihvatio predlog ostalih organizatora. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je uputio izvinjenje Miroslavi Mimi Ivanović, licu sa invaliditetom, što je ponovo izložena diskriminaciji i poniženju zbog načina na koji je ušla u Skupštinu Crne Gore. Saopštio je da na prvi pogled može izgledati da su potrebna finansijska sredstva velika, ali da su blagodeti koje se pružaju prilagođavanjem objekata nešto što je mnogo vrednije od novca. Ocijenio je da je jako pozitivno to što je Crna Gora jedina država sa ovih prostora koja nije mijenjala Zakon kojim je odredila rok za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi i nije produžavala taj rok, što je ocijenio kao namjeru da se ovom problemu pristupi na krajnje ozbiljan način.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore, Siniša Stanković je saopštio da razumije nezadovoljstvo i negodovanje zbog nepristupačnosti Skupštine, navodeći da se za to ne može naći opravdanje, ali je izrazio nadu da će se ovo pitanje iduće godine riješiti. Zgrada Skupštine je izgrađena 1954. godine za druge namjene. Od 2011. godine raspisana su tri javna poziva za nabavku platforme sa potrebe lica sa invaliditetom, ali su, nažalost, zbog tehničko-pravnih uslova sva tri postupka neuspješno okončana. Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu predviđeni su neophodni elementi pristupačnosti. Generalni sekretar je prisutne upoznao sa informacijama dobijenim iz Direkcije za javne radove uoči ove Konferencije. Naveo je da je završena izrada i revizija projekta za Skupštinu Crne Gore i obavjestio da je vjerovatno da će se početkom naredne godine raspisati tender za izvođenje radova. Uputio je izvinjenje Miroslavi Mimi Ivanović zbog načina na koji je ušla u zgradu Skupštine i izrazio nadu da će naredne godine ovakve situacije biti prošlost.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa", je izrazio nadu da je ovo posljednji put da se Međunarodni dan ljudskih prava obilježava u ovakvim okolnostima i pridružio se izvinjenju Miroslavi Mimi Ivanović. Još jednom je pozvao na razumijevanje i partnerski odnos.

Miroslava Mima Ivanović, program asistentkinja u Udruženju mladih sa hendikepom Crne Gore, je saopštila da izvinjenja ne prima, ni u svoje ime, ni u ime ostalih lica sa invaliditetom. Kazala je da postoji mnogo opravdanja za ono što se ne radi i činjenicu da nije produžen pomenuti petogodišnji zakonski rok ocijenila nelogičnom, jer ne razumije kako rok koji je istekao može da se produži. Podsjetila je da je navedeno da javni pozivi nijesu uspjeli iz pravnih i tehničkih uslova, a da se pravni akti ne pominju kada se krše ljudska prava. Saopštila je da imaju i više strpljenja od onoga što je država sebi dala kao rok. Njihova prava se krše, a da za to niko ne odgovara. Čestitala je Međunarodni dan ljudskih prava licima koja nemaju hendikep, a osobama sa invaliditetom je izjavila saučešće zbog pogibije njihovog ljudskog dostojanstva na Dan ljudskih prava i u to ime zamolila za minut ćutanja.

Novinar Televizije 777, uz komentar da je tog dana najviše profitirao Stevan Milivojević, izvršni direktor LGBT Foruma Progres sa svojim performansom, upitao je predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića da li i oni tako treba da reaguju da bi se čule njihove žalbe i apeli upućene na adrese gospode Figaja, Numanovića i Bakovića.

Zamjenika šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemara Figaja je upitao zbog čega je OEBS reagovao na pisanja Informera o Vanji Čalović, a nije reagovao na izvještavanje Nezavisnog dnevnika „Vijesti“ o izvjesnim privrednim subjektima, njihovim vlasnicima, poslovnim partnerima i članovima familija. Naveo je da se ovo pitanje tiče i Bendžamina Perksa, šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, jer se izvještavalo i o maloljetnoj djeci, članovima tih porodica, a nije bilo nikakve reakcije na to.

Novinar Televizije 777 je upitao poslanika Dukovića i ministra Numanovića da li su selektivni pri odabiru medija kojima će dati izjave, cijenići da su neki mediji uskraćeni.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je odgovorio da nikada nije vršio selekciju medija, niti će to raditi ubuduće. Smatra da na ovaj način ne treba izražavati nezadovoljstvo i tako reagovati. Ukazao je da se proces poštovanja ljudskih prava razvija i možda su danas dozvolili neki novi vid protesta. Kazao je da tako ne treba postupati, ali razumije da je to jedan vid protesta populacije koja jeste ugrožena i diskriminisana, zbog čega i nije prekinuo ovu Konferenciju. U Skupštini Crne Gore nikada nikome nije uskraćeno pravo govora i izražavanja mišljenja. Ocijenio je da je pomalo došlo do zloupotrebe gostoprimstva i zaključio da oni koji su diskriminisani ne treba da diskriminišu druge, pogotovo ne one koji su dali određeni doprinos u borbi za prava ugroženih grupa.

Ministar dr Suad Numanović je na pitanje o selekciji medija odgovorio da se možda misli na nekog drugog ministra, izjavljujući da je njegova pomoćnica sat vremena prije toga bila gost Televizije 777 i zaključio da ne vrše nikakvu selekciju i da nijedan medij nije uskraćen što se tiče informacija iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Na drugo novinarsko pitanje, ministar Numanović je odgovorio da je razumio da se radi o prepisci koja postoji i saopštio da su tražili informacije od nadležnih institucija, na bazi kojih će proslijediti odgovore koji su u završnoj fazi.

Waldemar Figaj, zamjenik šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori je odgovorio da nije upoznat sa konkretnim slučajem i naveo da o njemu može diskutovati nakon što bude informisan.

Bendžamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, je podsjetio da su prije nekoliko nedjelja prikazali rezultate istraživanja o tome kako su djeca iz Dječijeg doma „Mladost“ u Bijeloj prikazana u medijima. Naveo je da je dosta toga urađeno u dobroj namjeri, ali da su se na taj način kršila prava djece. Kao primjer, naveo je 55 slučajeva tokom prošlog Božića kada su djeca smještena u institucijama fotografisana ili snimljena, na šta je novinar Televizije 777 kazao da će dostaviti pitanja Waldemaru Figaju i Bendžaminu Perksu radi dobijanja odgovora, kako bi uvidjeli načine borbe za ostvarenje prava.

Stevan Milivojević, izvršni direktor LGBT Foruma Progres je saopštio da nijesu željeli da profitiraju već da ukažu na ono što se radi pogrešno. Govoreći na temu Konferencije, istakao je da se često naglašava da je Crna Gora mnogo uradila na usklađivanju zakonodavstva sa međunarodnim standardima, kao i da je mnogo puta na ovoj Konferenciji saopšteno „to nije opravdanje“ i ocijenio da sa time treba prestati. Istakao je da ne treba čekati i da je potrebno djelovati danas.

Bendžamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je ocijenio da se situacija u Crnoj Gori popravila, ali je i mnogo izazova pred Crnom Gorom. Izdvojio je podatak da je broj djece sa smetnjama u razvoju koja pohađaju školu porastao za 500 % i naglasio da je to najveći zabilježeni napredak.

Ministar za ljudska i manjinska prava, dr Numanović je odgovorio da se često ponavlja da je zakonodavstvo dobro i u skladu sa međunarodnim standardima, a godišnje se vrši presjek situacije o urađenom. U vezi sa položajem LGBT osoba, naglasio je da postoji partnerski odnos, podsjetio na Strategiju i Akcione planove i tri Parade ponosa, a na nekima od njih su učestvovali Ombudsman i Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode. Istakao je da je mnogo toga urađeno na poboljšanju položaja lica sa invaliditetom, posebno djece sa smetnjama u razvoju i ukazao na aktivnosti u izgradnji dnevnih centara, inkluzivno obrazovanje i dobre primjere zapošljavanja lica sa invaliditetom. Svaka nejednakost u ekonomskom smislu mnogo košta i zbog toga je interes da se stvore jednake mogućnosti za sve.

Novinarka Televizije 777 je upitala ministra za ljudska i manjinska prava dr Suada Numanovića šta je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava konkretno uradilo povodom diskriminacije u Skupštini, ali i povodom medijske hajke na privredne subjekte, njihove članove porodica i imovinu. Pitala je da li je zaista zakon jednak za sve?

Ministar dr Suad Numanović je kazao da je ubijeđen da se zakoni moraju poštovati i da su jednaki za sve građane. Dodao je da postoje institucije sistema koje treba da obavljaju svoj dio posla i da ne dozvole da se ne poštuju zakoni. U vezi sa pitanjem šta je urađeno povodom diskriminacije u Skupštini, saopštio je da će objediniti informaciju i da će novinari dobiti pisani odgovor. Naveo je da je Ombudsman Nacionalni institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije. Postoji dobra namjera da svi jedni drugima pomognu i da se riješi problem.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je ponovio da je Skupština uvijek bila otvorena za sve i da je učinila mnogo na poboljšanju položaja ne samo osoba sa invaliditetom, već svih ugroženih grupa u Crnoj Gori. Zaključio je da to ne znači da je ovaj proces završen, jer se on praktično nikada ne može završiti. Ova Konferencija se mogla organizovati u nekom objektu koji ima pristup za lica sa invaliditetom, ali je organizovanjem u Skupštini namjera bila da se ukaže da Skupština još uvijek nije realizovala obavezu obezbjeđivanja pristupačnosti za lica sa invaliditetom u cilju poboljšanja njihovog položaja. Ukoliko smo u stanju kritikovati sebe, onda možemo kritikovati i druge, saopštio je Predsjednik Odbora.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković je pozvao predstavnike organa i na državnom i na lokalnom nivou da ubrzaju postupke prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi i apelovao da se pojačaju kontrole od strane nadležnih inspekcijskih organa za objekte koji su u izgradnji kako bi se ispoštovali standardi. Institucija Ombudsmana će pratiti dalji tok realizacije ovih projekata i kroz izveštaje uputiti određene preporuke. Zaštitnik je ocijenio da je odabrana dobra tema za Konferenciju, jer je želja bila da se sagleda samo jedan značajan segment koji je preduslov za ostvarivanje ostalih prava koja pripadaju licima sa invaliditetom, kao i da se istakne da je diskriminacija nepoželjna.

Ministar za ljudska i manjinska prava, dr Suad Numanović je istakao da je crnogorsko društvo opredijeljeno za jednakost. Dobro je što je određeni broj problema otvoren i što se rješavaju u kontinuitetu, a obaveza je da se taj intezitet pojača u saradnji sa osobama sa invaliditetom. Izrazio je uvjerenje da će svi istrajati da se stvore pretpostavke za bržu integraciju ovih lica u crnogorsko društvo.

Zamjenik šefa Misije OEBSa u Crnoj Gori, Waldemar Figaj je naglasio da je prioritet uvijek postojanje dobrih zakona i ponovio da je Misija OEBS-a pružala ekspertsku podršku Crnoj Gori i najavio buduću podršku u tom pravcu.

Generalni sekretar Udruženja paraplegičara Podgorica, Dejan Bašanović smatra da su Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata i Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom dobro urađeni, ali da je problem što nema konkretne implementacije. Ukazao je na neophodnost podrške nadležnih državnih i lokalnih organa. Apelovao je na aktivniju realizaciju projekata prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi, jer se na taj način doprinosi uključivanju lica sa invaliditetom u sve društvene tokove.

Novinarka lista „Informer“ je upitala Zaštitnika Šučka Bakovića kako se osjeća, kao Ombudsman, kada sud presudi akt diskriminacije, a da on taj slučaj nije ni pogledao. Upućujući na nekadašnju tužilašku funkciju Šučka Bakovića, upitala je da li bi prvo osudio pisanje nekog medija, prije utvrđivanja istine.

Ombudsman Šučko Baković je kazao da se bori za vladavinu prava i dodao da su obavještavali o svom postupanju. Ombudman je jedan od mehanizama za zaštitu od diskriminacije, a sud je drugi mehanizam. Ukoliko sud pokrene postupak, Ombudsman je dužan da obustavi postupak, jer nije pravno logično da se istovremeno vode dva postupka. Na drugo novinarsko pitanje je odgovorio da Ombudsman, kada procijeni da su ljudska prava neke osobe ugrožena, reaguje. Naveo je primjer, istaknut na njihovom sajtu, kada su ukazali na neprimjereno izvještavanje pojedinih medija čime su bila ugrožena prava djece.

Koordinator programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa", Milan Radović je konstatovao da je Konferencija uspjela, dodajući da je rasprava bila veoma kvalitetna i da je poslata jasna poruka. Saopštio je da razumije ljutnju koja je iskazana, ali je mišljenja da ta ljutnja sigurno ne bi bila manja da je odabrana neka druga tema ili neka druga lokacija za održavanje Konferencije.

Nakon Konferencije predstavnici institucija organizatora posjetili su Resurni centar "1. jun" u Podgorici.

Dobrodošlicu su im poželjeli mr Željko Darmanović, direktor Centra "1. jun", kao i djeca, korisnici Centra, koji su gostima uručili čestitke koje su sami izradili. Direktor Centra je najavio prodajnu izložbu "Naših ruku djelo u susret Novoj godini", koja će biti organizovana 13. i 14. decembra 2014. godine u holu tržnog centra Delta city, ujedno pozivajući predstavnike institucija da posjete izložbu. Direktor Resurnog centra, mr Željko Darmanović je izrazio zahvalnost zbog upriličene posjete i predstavnike institucija organizatora poveo u obilazak Resurnog centra. Saopštio je da trenutno imaju 120 učenika, a 64 stalno zaposlena, od kojih polovina su medicinske sestre, njegovateljice i higijeničarke, navodeći da imaju potrebnu za još jednim defektologom. Darmanović je naveo da shodno podacima koje posjeduje, i pored velikog broja nezaposlenih lica, trenutno ne postoji defektolog koji je na Birou rada. Dodao je da je šteta što u Crnoj Gori ne postoji Defektološki fakultet. Broj osoba sa autizmom sve više je u porastu, za šta ne postoji konkretno objašnjenje.

Direktor Resurnog centra "1. jun" je posebno istakao značaj edukacije roditelja djece sa intelektualnim smetnjama u razvoju i autizmom, čemu posvećuju veliku pažnju. Posebno je ukazao na neophodnost usmjeravanja ove djece tokom obrazovanja i zapošljavanja.

Nakon posjete Resurnom centru "1. jun", organizovana je humanitarna akcija: fudbalska utakmica Međunarodna zajednica u Crnoj Gori- Crna Gora (civilni sektor i državne institucije). Sredstva sakupljena tokom utakmice opredijeljena su za djecu sa smetnjama u razvoju za hiporehabilitacioni tretman u Konjičkom klubu Budućnost.

SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković